

Program nauczycielskiej praktyki asystenckiej,
pedagogiczno-psychologicznej,
studentów
Wydziału Matematyki i Informatyki
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
„Praktyka Czyni Mistrza”

**Asystencka praktyka
pedagogiczno-psychologiczna
w szkole średniej**

Spis treści

1. Założenia asystenckiej praktyki pedagogiczno- psychologicznej w szkole średniej
2. Cele praktyki
3. Zadania studenta
4. Efekty praktyki pedagogiczno-psychologicznej w szkole ponadgimnazjalnej
5. Zadania opiekuna (mentora) praktyk z ramienia szkoły
6. Zadania opiekuna (mentora) praktyk z ramienia uczelni

Opracowanie:

Irena Skipor-Rybacka

„Doświadczenie to nie jest to co ci się przydarza.

Doświadczenie to jest to,

co robisz z tym,

co ci się przydarza.”

Andrus Huxley

1. Założenia asystenckiej praktyki pedagogiczno- psychologicznej w szkole średniej ¹.

- Praktyki pedagogiczne w wymiarze 15 godz. praktyk śródrocznych odbywają się w drugim semestrze studiów II stopnia (w szkołach średnich, które uczestniczą w projekcie).
-
- Organizacja i program praktyki uwzględnia ścisłą korelację z programem kształcenia pedagogiczno-psychologicznego. Podczas praktyki wykonywane są zadania, które wynikają z problematyki omawianej na przedmiotach pedagogiczno-psychologicznych.
-
- Koncepcja przebiegu praktyk opiera się na założeniach kształcenia „*Nauczyciela Refleksyjnego Praktyka*” (Donald A. Schon)². Bycie profesjonalistą zakłada *autonomiczne poszukiwanie wiedzy*. To postawa kreatywna, która prowadzi do przywoływania wszelkiej refleksji nad działaniem, a w konsekwencji do stawiania dalszych hipotez i ciągłych poszukiwań nowych rozwiązań. „*Jedynymi ludźmi niebędącymi w stanie niczego się nauczyć są ci, którzy są przekonani, że wszystko już wiedzą*”. Model takiego kształcenia prowadzi do zrozumienia, że rzeczywiste problemy – zwłaszcza, jeśli dotyczą ludzi – są na tyle złożone, unikalne i niestabilne, że trudno zastosować do ich rozwiązania wyłącznie znane już naukowe metody.
- Praktyka ma z założenia interaktywny charakter. Rozwiązania przyjęte w jej przebiegu odwołują się do teorii efektywnej nauki, która uświadamia potrzebę ciągłego tworzenia doświadczenia słuchaczy.³

¹ Program praktyk opracowano uwzględniając:

założenia projektu POKL „*Praktyka Czyni Mistrza*”; program przedmiotów kierunkowych, psychologii i pedagogiki opracowanymi na Wydziale Matematyki i Informatyki UAM (*Standardy kształcenia nauczycieli na studiach wyższych pierwszego stopnia*); wytyczne, które ujmuje rozporządzenie MEN z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2009 r. Nr 50, poz. 400) oraz „*Europejskie Ramy Kwalifikacyjne*”. Program praktyk pedagogicznych nawiązuje do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz Rozporządzenia MENiS z dnia 23 września 2003 r., dnia 7 września 2004 r. oraz projektu z 2007 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli.

² Dla rozwoju umiejętności i postaw cenniejsze jest poszukiwanie odpowiedzi na pytania, samo badanie i doświadczanie nowych sposobów dochodzenia do rozwiązania stawianych problemów niż samo znalezienie takiego rozwiązania. Efektywność takich działań w dużej mierze zależy od jasnego określenia tego, co chcemy osiągnąć.

³ Cykl efektywnej nauki D. Kolba to: 1) Doświadczenie. 2) Obserwacja i Wnioski. 3) Tworzenie Teorii. 4) Testowanie w Praktyce. 5) Doświadczenie. Itd.

- W realizacji zadań student otrzyma indywidualne wsparcie (mentoring). Obecność nauczyciela praktyka i kontakt z nauczycielem akademickim w ramach realizowanego przedmiotu pomoże studentowi poznać siebie. Samoświadomość swoich dotychczasowych możliwości prowadzi do ich dalszego rozwoju.

Praktyka wszechstronnie wspiera rozwój studenta: Obejmuje wszystkie komponenty postaw zawodowych;

- Sferę poznawczą; – zdobywana wiedza pozwala na lepsze **zrozumienie wielorakich aspektów procesów wychowania i nauczania**,
- Sferę emocjonalno-wolicjonalną; - bezpośredni kontakt z uczniem, nauczycielem, sytuacjami edukacyjnymi wpływa **na motywację do podejmowanych zadań**,
- Sferę instrumentalną; – jest okazja do sprawdzenia **w praktyce kompetencji zawodowych i jednocześnie sprzyja nabywaniu nowych umiejętności metodycznych**.

2. Cele praktyk.

Podstawowym celem praktyk pedagogicznych jest **wdrożenie studentów do refleksyjnej, twórczej aktywności w przyszłej pracy zawodowej**. Kontakt ze szkołą ponadgimnazjalną, to czas, w którym student rozwinie swoje kompetencje wspierania rozwoju ucznia w szczególnym jego okresie rozwojowym – w okresie dorastania, dojrzewania, krystalizowania się jego tożsamości zarówno grupowej jak i tożsamości osobowej.

Realizowane w oparciu o obserwacje empiryczne zadania dotyczące edukacji ponadgimnazjalnej mają na celu:

- Rozwój sprawności w przywoływaniu wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania, nazywania, rozwiązywania problemów pedagogicznych z poziomu szkoły średniej oraz do formułowania wniosków (rozumiejąca i wyjaśniająca postawa badacza rzeczywistości edukacyjnej,).
- Rozwój umiejętności formułowania, w tym precyzowania, celów pracy wychowawczej i opiekuńczej w edukacji ponadgimnazjalnej.
- Rozwój gotowości do refleksyjnej oceny działalności pedagogicznej w szkole ponadgimnazjalnej
- Poznanie zakresu i metodyki działań wychowawczych, opiekuńczych i prewencyjnych szkoły średniej.
- Wspieranie umiejętności rozpoznawania i nazywania własnych postaw wobec uczniów szkół ponadgimnazjalnych, wobec zadań edukacyjnych oraz uczenia na poziomie szkoły średniej.
- Doskonalenie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy teoretycznej zdobytej na studiach w zakresach: diagnozy rozwoju ucznia, rozpoznawania mechanizmów grupowych w klasie, nadawania znaczeń procesom komunikacji nauczyciel-uczeń,
- Rozpoznawanie sytuacji życia szkolnego, które korespondują z zagadnieniami etyki zawodu nauczyciela.

2. Zadania studenta..

- Udział w wybranych lekcjach i aktywny udział w życiu uczniów szkoły średniej
- (dyżury, imprezy, uroczystości wynikające z planu pracy szkoły, klasy).
- Udział w pracach zespołów wspierających proces rozwoju uczniów (w tym również kontakt z samorządem szkolnym).
- Zapoznanie ze specyfiką problemów wychowawczych i opiekuńczych szkoły i klas oraz z metodami pracy w tych zakresach (Analiza dokumentacji szkolnej)
- Udział w spotkaniu z Rodzicami.
- Obserwacja problemów wychowawczych, redagowanie protokołów, opis sytuacji.
- Przeprowadzenie rozmów – wywiadów z uczniem, nauczycielem, pedagogiem. (Opracowanie materiału z wywiadów.)
- Informacja o wynikach pracy:
 - prowadzenie Portfolio Praktykanta⁴,
 - omówienie wybranych materiałów na zajęciach,
 - włączenie materiałów w ramach zaliczenia praktyk..

3. Efekty praktyki pedagogiczno-psychologicznej w szkole ponadgimnazjalnej..

Student, odwołując się do zagadnień realizowanych na zajęciach z psychologii i pedagogiki, prowadzi badania, które dotyczą pracy wychowawczo-opiekuńczej nauczyciela szkoły ponadgimnazjalnej. Na podstawie obserwacji, wywiadów, rozmów z nauczycielem, z pedagogiem, uczniami, rodzicami uczniów student:

5.1. Potrafi wskazać sytuacje z życia klasy, w których realizowany był założony przez nauczyciela program pracy wychowawczej w klasę.

5.2. Opisz konkretne problemy wychowawcze zaobserwowane w czasie odbywanych praktyk. Wskaż sytuacje, w których ujawniły się one, opisz zachowanie ucznia – uczniów, które były tego wyrazem.

5.3. Przedstawi własne propozycje pracy wychowawczej w ramach zaistniałej sytuacji.

5.4. Zapropnuje, na najbliższy okres, plan pracy wychowawczej dla wybranej klasy.

⁴ Portfolio – osobista teczka studenta, to jedna z technik monitorowania i autoprezentacji rozwoju jednostki. Jej przesłaniem jest zachęca do refleksji nad osiągniętymi kompetencjami. To ilustracja indywidualnego rozwoju studenta. Zawiera ona wszelkie materiały, które powstają w trakcie realizacji zadań praktykanta.

- 5.5. Pozna program wychowawczo-opiekuńczy szkoły, klasy, zespołu wychowawczego. Wskaże, jakie zdarzenia z życia klasy korespondują z założeniami programu a jakie wskazują na to, że życie klasy przerasta przewidywania.
- 5.6. Rozpozna specyfikę procesów komunikowania się nauczyciela z klasą, z uczniem i specyfikę komunikowania się uczniów między sobą.
- 5.7. Przedstawi metodykę kontaktów nauczyciela z rodzicami
- 5.8. Pozna organizację pracy nauczyciela-wychowawcy oraz sposoby jej dokumentowania.
- 5.9. Pozna specyfikę pracy nauczyciela z uczniem i uczniami w okresie dorastania
 - (rozpozna sytuacje, zachowania, których źródłem są problemy okresu dorastania i kryzysu adolescencyjnego,)
 -
- 5.10. Pobudzi „wyobraźnię pedagogiczną” poprzez formułowanie spostrzeżeń dotyczących prostych sytuacji wychowawczych, stawianie pytań i próby poszukiwania odpowiedzi

Literatura pomocnicza w realizacji zadań.

- Borecka-Biernat D. „Zachowanie nieśmiała młodzieży w trudnej sytuacji społecznej” Oficyna Wydawnicza „Impuls” Kraków 2001r.
- Obuchowska I. (2000) *Adolescencja*. W: Psychologia rozwoju człowieka. B. Harwas-Napierała, J. Trempała (red.). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Philips Meirieu: Moralne wybory nauczycieli. Etyka i pedagogika, Rozd.17,18, 23, Wyd. Fraszka Edukacyjna Warszawa 2003
- Pruitt D.B. (2001) *Twój nastolatek*. Poznań: Dom Wydawniczy REBIS Sp. z o.o.
- Suchańska A.: Rozmowa i obserwacja w diagnozie psychologicznej, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007 str. 105-110, 207-211
- Szymańska J. (2000): Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki. Warszawa, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN
- Tripp David: Zdarzenia krytyczne w nauczaniu. Kształtowanie profesjonalnego osądu, WSiP, Warszawa 1996

6. Portfolio.

Portfolio zawiera:

- Materiały z obserwacji różnych elementów życia szkoły.
- Materiały, takie jak szczegółowe sprawozdania, omówienia, uwagi.
- Materiały, które są wynikiem przeprowadzonej analizy zadań wykonywanych przez uczniów.(np.; wynik badań socjometrycznych)
- Materiały, które są wynikiem przeprowadzonej analizy własnych działań, które podejmuje student.

7. Zadania nauczyciela – opiekuna:

*Umysł nie jest naczyniem, które należy nappełnić,
lecz ogniem, który trzeba rozniecić.*

Plutarch

1. Nauczyciel – opiekun wspiera studenta w realizacji kolejnych zadań przewidzianych programem praktyk.
2. Dostarcza okazji do obserwowania i omawiania aktywności uczniów w różnych sytuacjach szkolnych.
3. Organizuje dostęp studenta do materiałów – dokumentacji uczniów, szkoły, klasy, z zachowaniem poufności takich danych.
4. Umożliwia kontakt studenta:
 - z uczniami,
 - innymi pracownikami szkoły (pedagog, psycholog),
 - zespołami pozalekcyjnych aktywności,
 - rodzicami (udział w zebraniu rodziców).
5. Aktywizuje – stymuluje studenta do zadawania pytań.
6. Organizuje sytuacje do udzielania informacji.
7. Dokonuje wymaganych wpisów w dzienniczku praktyk.
8. Dzieli się w każdej możliwej sytuacji swoimi spostrzeżeniami, informacją o literaturze, zdarzeniach szkolnych ważnych dla przebiegu rozwoju studenta.
9. W razie wykroczeń dyscyplinarnych studenta zawiadamia niezwłocznie uczelnię.

8. Zadania nauczyciela akademickiego:

- 1) Przygotowanie merytoryczne studenta do kolejnych zadań
- 2) Przygotowanie i omówienie przewidzianych zadań.
- 3) Przygotowanie materiałów wspierających realizację kolejnych zadań.
- 4) Uzgodnienie systemu wsparcia w trakcie realizacji zadań, system konsultacji, forma kontaktu, która pozwoli na moderowane działania na odległość (e-mentor, forum dyskusyjne).
- 5) Organizowanie kontaktu studenta z opiekunem szkolnym.
- 6) Zaliczenie praktyk.